

СТРЕЛЬНИКОВ А. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
і фінансового права
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

ДАНИЛЕНКО-НЕГАРА Ю. С.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
і фінансового права
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 342.95

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.62>

**НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Стаття присвячена характеристиці нормативного забезпечення міграційної політики в умовах дії правового режиму воєнного стану. Визначено поняття нормативного забезпечення міграційної політики в Україні та зазначено, що нормативно-правові акти в сфері міграції характеризуються не систематизованістю, що, як наслідок, має своїм результатом: відсутність загальних норм щодо формування та реалізації міграційної політики; регулювання кожного із видів міграції (зовнішньої трудової міграції, імміграції, еміграції) окремим законодавчим актом; невизначеність змісту значної кількості правових категорій міграції.

Встановлено, що питання міграційної політики в Україні в умовах дії правового режиму воєнного стану потребує не лише правової регламентації з боку держави (з позиції удосконалення з урахуванням норм та стандартів Європейського Союзу), але і теоретичного обґрунтування для виявлення та усунення існуючих правових прогалин та покращання практики реалізації прав та свобод мігрантів різної видової приналежності (емігрантів/іммігрантів), що знаходяться на території України.

З'ясовано, що категоріальний апарат з питань міграції у Конституції України є доволі обмеженим, зокрема відсутні такі поняття, як: «мігрант», «міграція», «імміграція», «еміграція», «міграційна політика». Виокремлено дві групи приписів Конституції України, що є засадничими для формування міграційної політики: 1) ті, що закріплюють права та свободи людини та громадянина в сфері міграції; 2) ті, що мають безпосередній вплив на формування міграційної політики. Проаналізовано право на свободу пересування та можливість його обмеження в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Виокремлено та проаналізовано закони України, що визначають пріоритетні напрямки розвитку міграційної політики в Україні. Особливої уваги приділено характеристиці програмних документів у сфері міграційної політики, зокрема Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року.

Визначено, що важливою складовою нормативного забезпечення державної міграційної політики в умовах правового режиму воєнного стану є нормативні

акти, якими встановлюється відповідальність за порушення існуючих правил. Ці норми виступають гарантією їх дотримання.

Ключові слова: міграція, державна політика, міграційна політика, нормативне забезпечення міграційної політики, правовий режим воєнного стану, публічне управління

Strelnykov A. V., Danylenko-Nehara Yu. S. Normative security of migration policy in Ukraine under the conditions of the legal regime of martial state

The article is devoted to the characteristics of the regulatory support of migration policy in the conditions of the legal regime of martial law. The concept of normative support of migration policy in Ukraine is defined and it is stated that normative legal acts in the field of migration are characterized by lack of systematization, which, as a result, has the following results: lack of general norms regarding the formation and implementation of migration policy; regulation of each type of migration (external labor migration, immigration, emigration) by separate legislative acts; uncertainty of the content of a significant number of legal categories of migration.

It has been established that the issue of migration policy in Ukraine under the conditions of the legal regime of martial law requires not only legal regulation by the state (from the standpoint of improvement taking into account the norms and standards of the European Union), but also theoretical justification to identify and eliminate existing legal gaps and improve practice realization of the rights and freedoms of migrants of various species (emigrants/immigrants) located on the territory of Ukraine.

It was found that the categorical apparatus on migration issues in the Constitution of Ukraine is quite limited, in particular, there are no such concepts as: «migrant», «migration», «immigration», «emigration», «migration policy». Two groups of prescriptions of the Constitution of Ukraine are singled out, which are essential for the formation of migration policy: 1) those that enshrine the rights and freedoms of a person and a citizen in the field of migration; 2) those that have a direct impact on the formation of migration policy. The right to freedom of movement and the possibility of its restriction in the conditions of the legal regime of martial law are analyzed.

The laws of Ukraine, which define separate areas of migration policy development in Ukraine, are analyzed. Particular attention is paid to the characteristics of program documents in the field of migration policy, in particular, the Strategy of the State Migration Policy of Ukraine for the period until 2025.

It was determined that an important component of the normative support of the state migration policy in the conditions of the legal regime of martial law are normative acts that establish responsibility for violations of existing rules. These norms act as a guarantee of their observance.

Key words: migration, state policy, migration policy, normative support of migration policy, legal regime of martial law, public administration.

Вступ. Можливість реалізації людиною конституційного права на пересування, вибір місця проживання та можливість вільно залишати територію держави не піддається жодним сумнівам, оскільки міграційні процеси у сучасному світі спричинені не виключно бажанням особи отримати достатній рівень життя, розвитку тощо, але і нестабільністю економічної або політичної ситуації в окремих країнах. Більше того, характеризуючи сучасні міграційні процеси, слід відзначити їх переважно негативний характер, адже правового статусу мігранта набувають у більшій мірі особи, які змушені залишати країни свого проживання через військові конфлікти або внаслідок обґрунтованих побоювань переслідування.

Вбачається, що питання міграційної політики в Україні на теперішній час потребує не лише правової регламентації з боку держави (з позиції удосконалення з урахуванням норм та стандартів Європейського Союзу), але і теоретичного обґрунтування для виявлення та усунення існуючих правових прогалин та покращання практики реалізації прав та свобод мігрантів різної видової приналежності (емігрантів/іммігрантів), що знаходяться на території України. Особливої уваги заслуговують питання прав та їх гарантій трудових мігрантів, що є привабливим з позиції економічного розвитку держави, водночас потребуючи збільшення робочих місць на ринку праці, розвитку системи професійного навчання і перепідготовки кадрів, які наразі користуються попитом серед роботодавців. Таким чином, дослідження нормативного забезпечення міграційної політики в Україні в умовах дії правового режиму воєнного стану є своєчасним напрямом наукової розробки.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять праці таких вчених-правників, як: В.Б. Авер'янов, О.О. Бандурка, Л.Р. Біла-Тіунова, Т.І. Білоус-Осінь, І.П. Голосніченко, В.К. Колпаков, Я.В. Лазур, О.А. Малиновська, Т.П. Мінка, А.Ф. Мота, А.В. Новіченко, В.І. Олефір, В.В. Посмітна, В.В. Савицький, О.В. Савчук, С.С. Саїв, В.М. Столбовий, Н.П. Тиндик, Н.Є. Хлібороб, Н.І. Цекалова, Д.В. Шейбут, К.В. Шкарупа, С.Б. Чехович, Б.М. Юськів та ін. Їх праці мають переважно міждисциплінарний характер та здійснювалися з урахуванням напрацювань не лише науки адміністративного, але й конституційного, міжнародного та трудового права. Водночас, введення в Україні правового режиму воєнного стану, передбачає зміну підходу щодо нормативного забезпечення усіх сфер суспільного життя, адаптуючи змістовно нормативно-правові акти під ті реалії сьогодення, які впливають на формування єдиної державної політики в цілому, та міграційної політики, зокрема.

Метою статті є характеристика нормативного забезпечення міграційної політики в Україні в умовах правового режиму воєнного стану.

Результати дослідження. Важливою умовою розбудови правової держави є виокремлення основних напрямів її міграційної політики (тобто комплексу заходів, які відносяться до сфери публічного адміністрування, і включають процес прийняття рішень, який врегульований правовими нормами, контрольований представницькою владою і спрямований на упорядкування міграційних процесів [1, с. 46]) та вдосконалення системи публічного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів у сфері реалізації прав людини [3].

Нормативне забезпечення міграційної політики в Україні – це система матеріальних та процедурних правових норм, що містяться в нормативних актах різної юридичної сили та направлені на врегулювання суспільних відносин, що виникають, змінюються та припиняються в сфері міграції. Аналіз нормативно-правових актів в сфері міграції вказує на їх не систематизованість, що виявляється в наступному: відсутність загальних норм щодо формування та реалізації міграційної політики; регулювання кожного із видів міграції (зовнішньої трудової міграції, імміграції, еміграції) окремим законодавчим актом; не визначеність значної кількості правових категорій цієї сфери тощо.

Підґрунтям формування нормативного забезпечення міграційної політики в Україні є норми Конституції як Основного Закону, які характеризуються різним змістовним спрямуванням та регулюють усі суспільні відносини в державі. Водночас, слід звернути увагу на те, що категоріальний апарат з питань міграції у Конституції України є доволі обмеженим, зокрема відсутні такі поняття, як: «мігрант», «міграція», «імміграція», «еміграція», «міграційна політика» тощо.

Зasadничими для формування міграційної політики, слід вважати такі дві групи приписів:

ті, що закріплюють права та свободи людини та громадянина в сфері міграції – вони є значимими для формування ціннісних засад міграційної політики держави (як приклад, ст. 21: «усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними» [2]; ч. 3 ст. 25: «Україна гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами» [2]; ст. 33: «Кожному, хто на законних підставах

перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом. Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну» [2] тощо);

ті, що мають безпосередній вплив на формування міграційної політики – передбачають визначення основних складових процесу визначення векторів розвитку політики в сфері регулювання міграційних процесів (як приклад, п. 10 ч. 1 ст. 92 передбачено, що «виключно законами України визначаються засади регулювання демографічних та міграційних процесів» [2] та п. 8 ч. 2 ст. 92, що «виключно законами встановлюється порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального» [2] тощо).

Щодо специфіки застосування окремих приписів Конституції України, що стосуються особливостей реалізації міграційної політики в період дії правового режиму воєнного стану, слід проаналізувати статтю 33, якою закріплено право на свободу пересування для усіх, хто перебуває на території Української держави на законних підставах. Зазначене право за своїм змістом є суб'єктивним та належить всім фізичним особам, тобто громадянам, іноземцям, особам без громадянства, особам, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Це право передбачає можливість: вільно пересуватися в межах держави, обираючи самостійно місце проживання та в'їжджати та виїжджати з території держави [3, с. 85].

Однак, право на свободу пересування не є абсолютним, хоча є суттєвою гарантією свободи особистості, умовою її професійного і духовного розвитку та може бути обмежено, але виключно законом (рішення Конституційного Суду України від 14 листопада 2001 р. № 15-рп/2001). Відповідно до ст. 64 Конституції України «обмеження свободи пересування і вибору місця проживання фізичних осіб може бути обумовлене умовами воєнного та/або надзвичайного стану» [2].

Допустимість обмеження свободи пересування, вільного вибору місця проживання в межах держави та права вільно залишати територію країни передбачається і нормами міжнародного права. Для прикладу, відповідно до ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р. «право на свободу пересування і свободу вибору місця проживання, вільно залишати будь-яку країну, включаючи свою власну, не може зазнавати жодних обмежень, крім тих, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для забезпечення громадського порядку, запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб» [4]. Слід акцентувати увагу на тому, що будь-яке обмеження зазначеного права передбачає необхідність обов'язкового урахування таких міжнародних стандартів, як: передбачуваність законом; наявність легітимної мети; суспільна значимість.

Тісно пов'язаним із правом на вільне пересування є, передбачений ч. 2 ст. 25 Конституції України, обов'язок держави піклуватися та захищати своїх громадян, які перебувають за її межами. Ця теза «є аксіоматичною, оскільки зміст інституту громадянства передбачає збереження політико-правового зв'язку між державою і громадянином незалежно від місця перебування останнього» [5]. Правовим підґрунтям конституційно-правового забезпечення громадян України за кордоном є ст. 3 Конституції: «людина, її життя та здоров'я, честь та гідність, недоторканість та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави, головним обов'язком якої є утвердження та забезпечення прав людини» [2].

Окремі питання міграційної політики визначені законами України, зокрема щодо встановлення засад державного регулювання окремих видів міграції:

Законом України «Про зайнятість населення» визначено поняття трудової міграції, яка являє собою «переміщення особи, пов'язане з перетинанням державного кордону або меж адміністративно-територіальної одиниці з метою виконання або пошуку роботи» (п. 23 ч. 1 ст. 1) [6];

Законом України «Про зовнішню трудову міграцію» визначено поняття зовнішньої трудової міграції, що за своїм змістом є переміщенням громадян України, що пов'язане

з перетинанням державного кордону, з метою здійснення оплачуваної діяльності в державі перебування [7]. Відповідно до ст. 5 цього Закону виокремлено основні вектори розвитку міграційної політики щодо зовнішньої трудової міграції, серед яких такі: «1) здійснення ефективного державного регулювання зовнішньої трудової міграції; 2) сприяння співробітництву з органами публічної влади іноземних держав, у тому числі з міжнародними організаціями; 3) протидія випадкам незаконної зовнішньої трудової міграції; 4) посилення інституційної спроможності закордонних дипломатичних установ України з питань надання всебічної допомоги зовнішнім трудовим мігрантам (емігрантам) на території країни перебування» [7];

Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» визначено питання імміграції іноземців та осіб без громадянства, зокрема в частині унормування порядку отримання та користування цими суб'єктами імміграційної картки («документа, що містить інформацію про іноземця або особу без громадянства, які в'їжджають в Україну чи виїжджають за її межі...» [8]);

Законом України «Про імміграцію» [9] визначено засади міграційної політики щодо порядку в'їзду іноземців та осіб без громадянства на територію України, тобто імміграції. Норми зазначеного законодавчого акту містять визначення поняття імміграція (ст. 1 надано таку дефініцію: «прибуття в Україну чи залишення в Україні у встановленому законом порядку іноземців та осіб без громадянства на постійне проживання»); процедурні аспекти отримання та відмови від надання дозволу на імміграцію, квотування тощо;

Законом України «Про міжнародне приватне право» [10] передбачається врегулювання відносин в сфері працевлаштування емігрантами та іммігрантами шляхом визначення норм законодавства та держави їх походження, що підлягають застосуванню. Законом визначено два випадки, коли відносини щодо працевлаштування регулюються не законодавством країни перебування, зокрема, у випадку виконання роботи у закордонних дипломатичних установах або представництвах міжнародних організацій (якщо інше не передбачається міжнародними договорами); та за наявності трудового договору, який укладено із роботодавцем щодо виконання окремих видів робіт [10].

Впорядкування суспільних відносин за умови дії правового режиму воєнного стану здійснено Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [11]. Водночас щодо питань реалізації міграційної політики містяться приписи, що за своїм змістом є бланкетними (як приклад, ст. 21 зазначено, що «правовий статус іноземців та осіб без громадянства, юридичних осіб іноземних держав, які перебувають на території України під час дії воєнного стану, визначається Конституцією та законами України...» [11])

Видається за можливе погодитися із твердженням Посмітної В.В., яка зазначає, що стосовно «термінологічної визначеності та єдності у сфері міграції на законодавчому рівні є вагомим прогалини, оскільки законодавець оперуючи такими поняттями як «міграція», «міграційні процеси», «міграційна політика», «міграційний режим» не надає їх легальної дефініції» [3, с. 77].

Серед програмних документів у сфері міграційної політики необхідно відмітити Стратегію державної міграційної політики України на період до 2025 року, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р [12], а також затверджені з метою її виконання плани заходів, зокрема розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 р. № 602-р [13]. Примітно, що відповідний план заходів на виконання зазначеної Стратегії після 2021 р. Кабінетом Міністрів України затверджено не було, що негативним чином позначається на впровадженні Стратегії.

Загалом метою Стратегії є «спрямування зусиль держави і суспільства на формування та реалізацію державної міграційної політики, яка б позитивно впливала на консолідацію української нації та безпеку держави, прискорювала соціально-економічний розвиток, сприяла уповільненню темпів депопуляції, стабілізації кількісного та якісного складу населення, задоволенню потреб економіки в робочій силі, відповідала міжнародним стандартам і міжнародним зобов'язанням України», а також забезпечення імплементації в національне

законодавство положень законодавства Європейського Союзу відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [14] задля набуття Україною членства у Європейському Союзі.

Оскільки Стратегію було затверджено у 2018 р. її положення не враховують істотної зміни пріоритетів у формуванні та реалізації державної політики, у тому числі у сфері міграції, пов'язаної із широкомасштабною військовою агресією проти України.

Зрозуміло, що події та заходи, обумовлені правовим режимом воєнного стану першочергово вплинули на необхідність переосмислення програмних документів у сфері міграційної політики. У відповідності до цього розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.01.2024 р. № 43-р [15] було внесено зміни до Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, якими передбачено необхідність правового врегулювання і практичного вирішення проблемних питань, зумовлених та загострених широкомасштабною військовою агресією, розпочатою 24 лютого 2022 р. проти України, а також зростання еміграції внаслідок цього, необхідність пошуку можливостей працевлаштування за кордоном, трансформації тимчасової трудової міграції на постійну та інших проблем, що виникли внаслідок правового режиму воєнного стану.

З урахуванням внесення зазначених змін до Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року та на виконання п. 2 розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р Державною міграційною службою України було розроблено та оприлюднено для обговорення проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2024-2025 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року» [3], що свідчить про активізацію роботи з виконання зазначеної Стратегії в умовах правового режиму воєнного стану. Проте, варто відмітити, що Кабінетом Міністрів України було доручено Державній міграційній службі України разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати Кабінетові Міністрів України проєкт плану заходів на 2024-2025 роки з реалізації зазначеної Стратегії до 31 березня 2024 р.

Важливою складовою нормативного забезпечення державної міграційної політики в умовах правового режиму воєнного стану є нормативні акти, якими встановлюється відповідальність за порушення існуючих правил. Значення цих норм важко переоцінити, оскільки саме вони виступають гарантією їх дотримання.

Адміністративну відповідальність за незаконне перетинання або спробу незаконного перетинання державного кордону України встановлено ст. 204¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення [16]. Пов'язаною із досліджуваним питанням є й ст. 204⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення, якою передбачено адміністративну відповідальність за порушення порядку в'їзду до району проведення антитерористичної операції або виїзду з нього.

Кримінальну відповідальність за незаконне перетинання державного кордону України передбачено ст. 332² Кримінального кодексу України [17]. Слід зазначити, що протягом дії правового режиму воєнного стану неодноразово висловлювались пропозиції щодо посилення відповідальності за незаконний перетин державного кордону України. Це, наприклад, законопроекти від 17.03.2022 р. № 7171 «Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України з порушенням вимог нормативно-правових норм в особливий період чи під час дії правового режиму воєнного стану» [18], від 31.03.2022 р. № 7171-1 «Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення кримінальної відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України в умовах правового режиму воєнного стану або особливого періоду» [19], від 31.01.2024 р. № 10453 «Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України з метою ухилення від призову на військову службу» [20].

Висновки. Визначено, що нормативне забезпечення міграційної політики в Україні – це система матеріальних та процедурних правових норм, що містяться в нормативних актах різної юридичної сили та направлені на врегулювання суспільних відносин, що виникають, змінюються та припиняються в сфері міграції. Акцентовано увагу на тому, що нормативно-правові акти в сфері міграції характеризуються не систематизованістю, що, як наслідок, має своїм результатом: відсутність загальних норм щодо формування та реалізації міграційної політики; регулювання кожного із видів міграції (зовнішньої трудової міграції, імміграції, еміграції) окремим законодавчим актом; невизначеність змісту значної кількості правових категорій міграції.

Виокремлено дві групи приписів Конституції України, що є засадничими для формування міграційної політики: 1) ті, що закріплюють права та свободи людини та громадянина в сфері міграції – вони є значимими для формування ціннісних засад міграційної політики держави; 2) ті, що мають безпосередній вплив на формування міграційної політики – передбачають визначення основних складових процесу визначення векторів розвитку політики в сфері регулювання міграційних процесів.

Зазначено, що Стратегію державної міграційної політики України на період до 2025 року було затверджено у 2018 р. та її положення не враховують істотних змін пріоритетів у формуванні та реалізації державної політики, у тому числі у сфері міграції, пов'язаної із широкомасштабною військовою агресією проти України. Проаналізовано проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2024-2025 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року».

Встановлено, що важливою складовою нормативного забезпечення державної міграційної політики в умовах правового режиму воєнного стану є нормативні акти, якими встановлюється відповідальність за порушення існуючих правил.

Список використаних джерел:

1. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів: навч. посібник / за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро, 2012. 326 с.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення 20.02.2024 р.).
3. Посмітна В.В. Адміністративна правосуб'єктність мігрантів в Україні: дис.д-р філософ. у галузі права. Одеса, 2023. 251 с.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення підпункту 1 пункту 4 Положення про паспортну службу органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України (справа щодо прописки) 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-01#Text> (дата звернення 20.02.2024 р.).
5. Тітов І.Б. До питання про систему забезпечення громадян України за кордоном. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків, 2019. С. 222. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/109.pdf (дата звернення 20.02.2024 р.).
6. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. Дата оновлення 13.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>. (дата звернення 20.02.2024 р.).
7. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 05.11.2005 р. № 761-VIII. Дата оновлення 13.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>. (дата звернення 20.02.2024 р.).
8. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. Дата оновлення 24.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>. (дата звернення 20.02.2024 р.).

9. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III. Дата оновлення 12.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>. (дата звернення 20.02.2024 р.).

10. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. Дата оновлення 1.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>. (дата звернення 20.02.2024 р.).

11. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Дата оновлення 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 20.02.2024 р.).

12. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р. Дата оновлення: 12.07.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 20.02.2024 р.).

13. Про затвердження плану заходів на 2018-2021 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 р. № 602-р. Дата оновлення: 29.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 20.02.2024 р.).

14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 20.02.2024 р.).

15. Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482: розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.01.2024 р. № 43-р. Дата оновлення: 19.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2024-%D1%80#Text> (дата звернення 20.02.2024 р.).

16. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. Дата оновлення: 14.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#top> (дата звернення 20.02.2024 р.).

17. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#top> (дата звернення 20.02.2024 р.).

18. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України з порушенням вимог нормативно-правових норм в особливий період чи під час дії правового режиму воєнного стану від 17.03.2022 р. № 7171. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39240> (дата звернення 20.02.2024 р.).

19. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення кримінальної відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України в умовах правового режиму воєнного стану або особливого періоду від 31.03.2022 р. № 7171-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39330> (дата звернення 20.02.2024 р.).

20. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України з метою ухилення від призову на військову службу від 31.01.2024 р. № 10453. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43594> (дата звернення 20.02.2024 р.).

